

6. Хансен Э. Классики кейнсианства: В 2 т.: [Пер. с англ. / Предисл. и сост. А. Г. Худокормов]. - М.: Экономика, 1997. - Т. 1, Ч. 1: К теории экономической динамики / Р. Харрод. Ч. 2: Экономические циклы и национальный доход / Э. Хансен. - 1997. - 416 с.
7. Шумпетер Йозеф А. История экономического анализа: В 3 т. / Йозеф А. Шумпетер; Пер. с англ. под ред. В. С. Автономова; С.-Петербург. ун-т экономики и финансов; Высш. шк. экономики. - СПб.: Экон. шк. и др., 2004. - Т. 3: [С 1890 по 1914 г. и далее]. - 2004. - XI, С. 989-1664.
8. Kitchin, Joseph (1923). «Cycles and Trends in Economic Factors». Review of Economics and Statistics 5 (1): 10–16.
9. Korotayev, Andrey V., & Tsirel, Sergey V. A Spectral Analysis of World GDP Dynamics: Kondratieff Waves, Kuznets Swings, Juglar and Kitchin Cycles in Global Economic Development, and the 2008–2009 Economic Crisis. Structure and Dynamics. 2010. Vol.4. #1. P.3-57
10. Forrester J. W. New Perspectives on Economic Growth. Alternatives to Growth — A Search for Sustainable Futures / Ed. by D. L. Meadows. Cambridge, MA: Ballinger, 1977. P. 107—121.

РЕЗЮМЕ

Цель исследования состоит в анализе теоретико-методологическая сегментация продукции черных металлов на мировом рынке сырья и готовой продукции.

Ключевые слова: цикличность, рынок черной металлургии, горно-металлургический комплекс, экономическое развитие, кризис.

РЕЗЮМЕ

Мета дослідження полягає в аналізі теоретико-методологічної сегментації продукції чорних металів на світовому ринку сировини та готової продукції

Ключові слова: циклічність, ринок чорної металургії, гірничо-металургійний комплекс, економічний розвиток, криза.

SUMMARY

The purpose of the research is the analyze the theoretical and methodological segmentation of products of ferrous metals in the world market of raw materials and finished products.

Key words: cycle, the market of ferrous metallurgy, mining and metallurgical complex, economic development, crisis

ОСВІТНІЙ АСПЕКТ РЕГУЛЮВАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ В УКРАЇНІ

Калініна С.П., д.е.н. Донецький національний університет

Ковалевська В.В., к.е.н. Донецький національний університет

У комплексі проблем розбудови української держави на основі інноваційної моделі розвитку особливе місце належить забезпеченню робочою силою високого рівня якості, з навичками управління сучасними технічними засобами і з відповідним інтелектуальним рівнем.

Різним аспектам проблем професійного розвитку, підготовки кадрів відповідно до потреб економіки присвячено наукові роботи відомих вчених С.Бандура, Д.Богині, Н.Борецької, В.Брича, В.Гончарова, О.Грішнєвої, Б.Данилишина, Б.Клиняненка, А.Колота, Л.Лісогор, Н.Лук'янченко, О.Новікової, О.Мартякової, І.Петрової, В.Петюха, Л.Шаульської та ін.

Метою статті є аналіз стану сучасного ринку праці і дослідження освітнього аспекту в регулюванні робочої сили в Україні.

Серед основних соціально-економічних орієнтирів, які спрямовані на розвиток інноваційної моделі ринкової економіки, необхідно назвати такі:

- формування робочої сили певної якості;
- ефективне використання робочої сили;
- регулювання якості робочої сили;
- створення нових робочих місць;
- формування конкурентної робочої сили на внутрішньому та зовнішньому ринку праці.

Разом з тим, в Україні гострою є проблема скорочення чисельності населення працездатного віку та подальшого зростанні частки старших вікових груп, що в свою чергу негативно впливає на впровадження інноваційної моделі розвитку. Щоб змінити ситуацію, стосовно зниження якісних

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

характеристик робочої сили, які виникли внаслідок змін вікового складу населення, необхідно максимально подовжити тривалість активного творчого періоду життя.

За даними державного комітету статистики, на 1 січня 2009 року наявне активне населення зменшилося до 46143,7 тис. осіб, з яких 68,5% становило міське населення і 31,5 % сільське.

У період з 1990 по 2009 рік чисельність наявного населення зменшилась на 11%. Загальна чисельність зайнятого населення у 2008 році становила 20972,3 тис. осіб, у тому числі працездатного віку 19251,7 тис.осіб проти 20175,0 тис.осіб, та 18520,7 тис.осіб у 2000 році. При цьому якість пропозиції робочої сили часто не відповідає сучасним вимогам щодо професійно-освітньої підготовки, економічної активності.

У сучасних умовах визначальний вектор регулювання якості робочої сили, її формування, відтворення та використання лежить у площині вдосконалення державного регулювання.

Акцентування уваги на дослідженні освітньої складової формування якості робочої сили зумовлено тим, що в процесі розвитку суспільства ця сфера економічної діяльності набуває визначального значення. Тому механізми державного регулювання освітніх послуг повинні задовольняти вимогам *Концепції професійних знань*. Відповідно до чинного законодавства, державне регулювання формування і відтворення робочої сили в Україні реалізують Президент України, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Міністерство освіти і науки України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади; Вища атестаційна комісія України; Державна акредитаційна комісія України; уряд Автономної Республіки Крим (АРК), місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою (табл.1).

Таблиця 1.

Структура регулювання якості робочої сили в Україні

	<i>Рівні</i>	<i>Суб'єкти</i>	<i>Мета</i>
Регулювання якості робочої сили	<i>Державний</i>	Загальні державні органи влади: - законодавчі; - виконавчі; - судові Спеціалізовані державні органи влади: - міністерство освіти і науки, молоді та спорту; - державні органи управління освітою; - органи самоврядування в галузі освіти.	- організація процесу надання освіти; - упорядкування дій суб'єктів освітнього простору; - забезпечення дотримання законів; - забезпечення громадянам рівних прав на освіту всіх рівнів і ступенів;
	<i>Регіональний</i>	Загальні регіональні органи влади: - виконавчі; - судові Спеціалізовані регіональні органи влади: - регіональні органи управління освітою; - місцеві органи самоврядування.	- розвиток професійної освіти з метою задоволення потреб економіки; - організація підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації наявної робочої сили згідно з перерозподілом між галузями, регіонами, підприємствами;
	<i>На рівні галузі</i>	Міністерства Органи виконавчої влади Підпорядкуванні навчальні заклади Підпорядковані підприємства	- розробка державних стандартів освіти; - - сприяння трудовій активності населення, розвитку підприємництва, самозайнятості.

Законодавство України про вищу освіту базується на Конституції України (254к/96-ВР) і складається з Законів України "Про освіту" (1060-12), "Про наукову і науково-технічну діяльність" (1977-12), та інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до нього.

Процес регулювання у загальному контексті включає: прогнозування, планування, фінансування, бюджетування, оподаткування, кредитування, адміністрування, облік, контроль. Регулювання якості робочої сили також включає всі перераховані елементи.

Ефективність регулювання якості робочої сили на державному, регіональному та на галузевому рівні визначається значною мірою узгодженістю і збалансованістю інтересів різних учасників суспільства.

Розглянемо детально питання регулювання якості робочої сили на різних рівнях.

Інтереси держави у формуванні робочої сили певної якості можна розглядати як прагнення кожної країни забезпечити стабільний економічний розвиток, який відповідав би стандартам розвинутих країн, що в свою чергу, реалізуються шляхом використання комплексу заходів та дій в межах освітнього простору.

На сучасному етапі розвитку суспільства фундаментальне значення у формуванні робочої сили певної якості має загальна середня освіта.

Україна досить привабливо виглядає серед країн світу за показниками охоплення загальною середньою освітою, зокрема, дітей 6-9 років охоплено 99,2 відсотка, повною загальною освітою – 91 відсоток (рис.1).

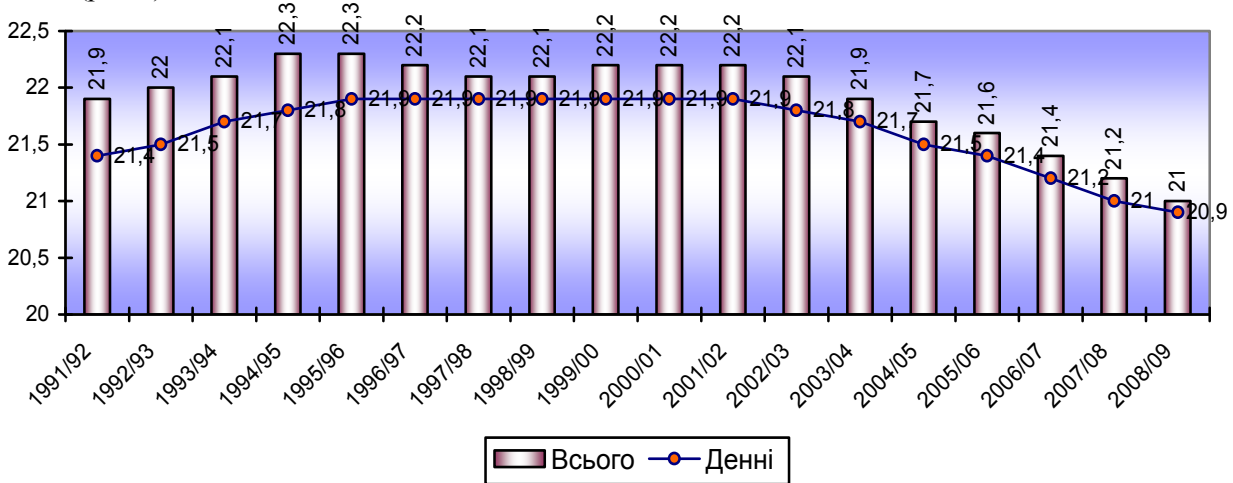

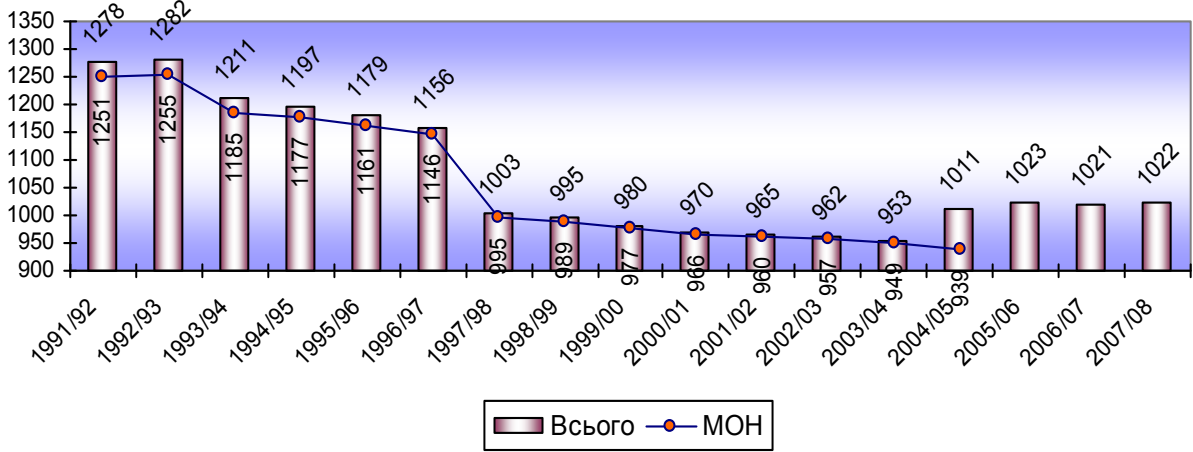
Рис.1. Динаміка кількості загальноосвітніх навчальних закладів України, 1991-2008рр., од.

Загальна система середньої освіти регламентована Законом України «Про загальну середню освіту», згідно з яким (ст.3) загальна середня освіта є цілеспрямованим процесом оволодіння систематизованими знаннями про природу, людину, суспільство, культуру та виробництво засобами пізнавальної і практичної діяльності, результатом якої є інтелектуальний, соціальний і фізичний розвиток особистості, що є основою для подальшої освіти і трудової діяльності; вона є обов'язковою основною складовою безперервної освіти і спрямована на забезпечення всебічного розвитку особистості шляхом навчання, які ґрунтуються на загальнолюдських цінностях та принципах науковості, полікультурності, світського характеру освіти, системності, інтегративності, єдності навчання і виховання в інтересах людини, суспільства, держави.

Система професійно-технічної освіти, регламентована Законом України «Про професійно-технічну освіту», спрямована на формування у громадян професійних знань, умінь, навичок, розвиток духовності, культури, відповідного технічного, технологічного і екологічного мислення з метою створення умов для їх професійної діяльності.

Перехід України до соціально орієнтованої економіки зумовлює реформування професійної освіти (рис.2), яке повною мірою сприяло формуванню самостійного мислення, посиленню індивідуального підходу до розвитку творчих здібностей, поліпшенню професійної підготовки фахівців.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Ри

с.2.Динаміка кількості професійно-технічних навчальних закладів України, 1991-2007 рр., од.

Так, головна мета – необхідність врахування ситуацію сучасного ринку праці і трансформування її в освітні програми професійної підготовки фахівців та приведення до відповідності потреб економіки та робочої сили.

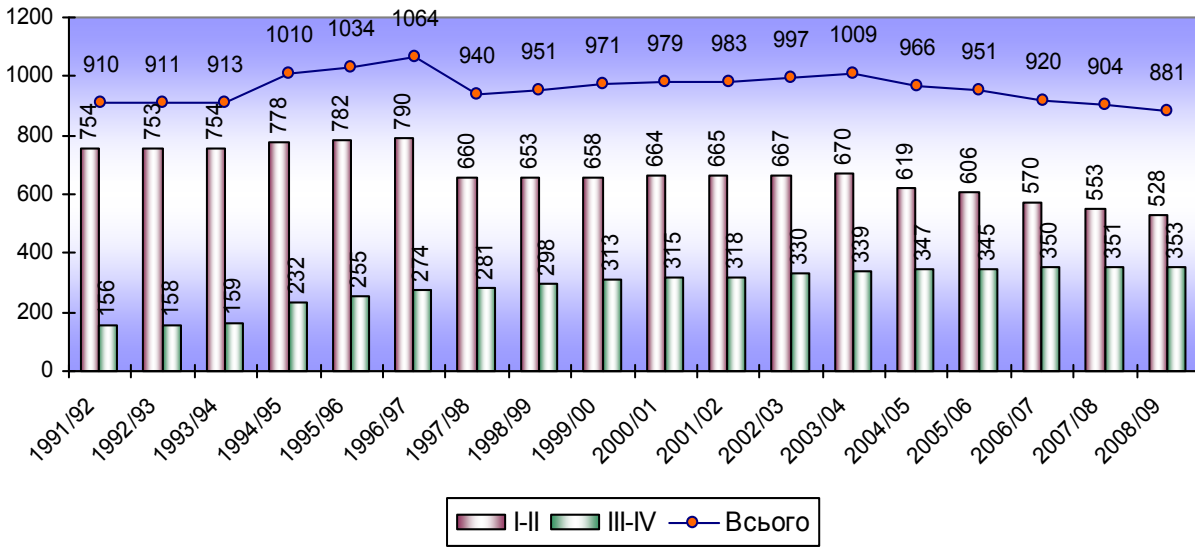
Ієрархія професійно-технічної освіти є такою: спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі професійно-технічної освіти; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані професійно-технічні навчальні заклади; Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські державні адміністрації та створені ними органи управління професійно-технічною освітою; міжгалузєва рада з професійно-технічної освіти.

Повноваженнями спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі професійно-технічної освіти (ст. 7 Закону про освіту) є такі: організація здійснення державної політики в галузі професійно-технічної освіти; визначення перспектив та напрямів розвитку професійно-технічної освіти; розробка проектів законів, державного переліку професій з підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах, визначення державних стандартів професійно-технічної освіти, типових навчальних планів і типових навчальних програм та інших нормативно-правових актів щодо функціонування та розвитку професійно-технічної освіти; створення, реорганізація, ліквідація державних професійно-технічних навчальних закладів; ліцензування та атестація професійно-технічних навчальних закладів на право здійснення освітньої діяльності, ліцензування підприємств, організацій та установ незалежно від форм власності та підпорядкування на право здійснення професійно-технічного навчання на виробництві; визначення на основі державного замовлення та потреб ринку праці обсягів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації у професійно-технічних закладах кваліфікованих робітників; здійснення державного інспектування професійно-технічних навчальних закладів, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування щодо рівня професійно-технічної освіти; організація та здійснення контролю за дотриманням законів та інших нормативно-правових актів щодо соціального захисту працівників, учнів, слухачів професійно-технічних навчальних закладів у порядку, встановленому законодавством; організація інформаційного забезпечення та статистичного обліку в галузі професійно-технічної освіти; організація науково-методичного забезпечення такої освіти, впровадження у навчально-виробничий процес досягнень науки, техніки, нових технологій, передового досвіду та інноваційних педагогічних технологій; визначення нормативів і здійснення матеріально-технічного, фінансового забезпечення підпорядкованих йому професійно-технічних навчальних закладів; розробка типових правил прийому до професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування; формування стратегічних напрямів розвитку професійно-технічної освіти, забезпечення взаємодії з іншими галузями освіти; забезпечення контролю за дотриманням вимог щодо якості професійно-технічної освіти.

Особливу роль в процесі регулювання якості робочої сили відіграє освіта вищого рівня (рис.3). Вона забезпечує досягнення певних цілей навчання: надає навички й знання по конкретних сферах професійних знань; забезпечує формування концептуальних засад, щоб навчити людину застосовувати нові підходи в різних сферах діяльності; формує персональні навички, орієнтовані на особливість як лідера і виховувати відповідне сприйняття життя з метою використання його можливостей щодо досягнення своєї особистої мети; навчає певним спеціальностям і враховує

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЇ ЄВРОПИ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСЬКОГО ЕКОНОМІЧЕСЬКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА І ГУАМ

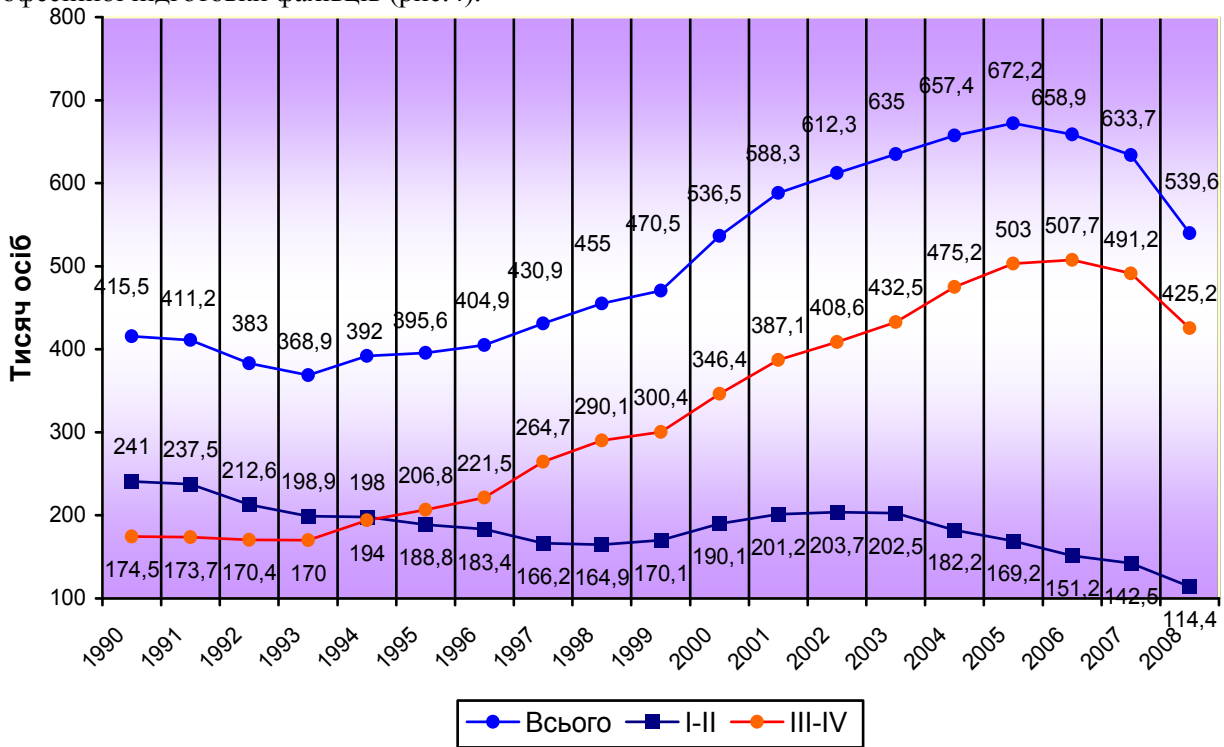
різноманітність людського інтелекту, що є дуже важливим резервом підготовки продуктивного фахівця.

Р

рис.3. Динаміка мережі вищих навчальних закладів України за рівнями акредитації, 1991-2008рр., од.

Державна політика у галузі вищої освіти визначається Верховною Радою України та ґрунтується на принципах: доступності та конкурсності здобуття вищої освіти кожним громадянином України; незалежності здобуття вищої освіти від впливу політичних партій, громадських і релігійних організацій; інтеграції системи вищої освіти України у світову систему вищої освіти при збереженні і розвитку досягнень та традицій української вищої школи; наступності процесу здобуття вищої освіти; державної підтримки підготовки фахівців для пріоритетних напрямів фундаментальних і прикладних наукових досліджень; гласності при формуванні структури та обсягів освітньої та професійної підготовки фахівців (рис.4).

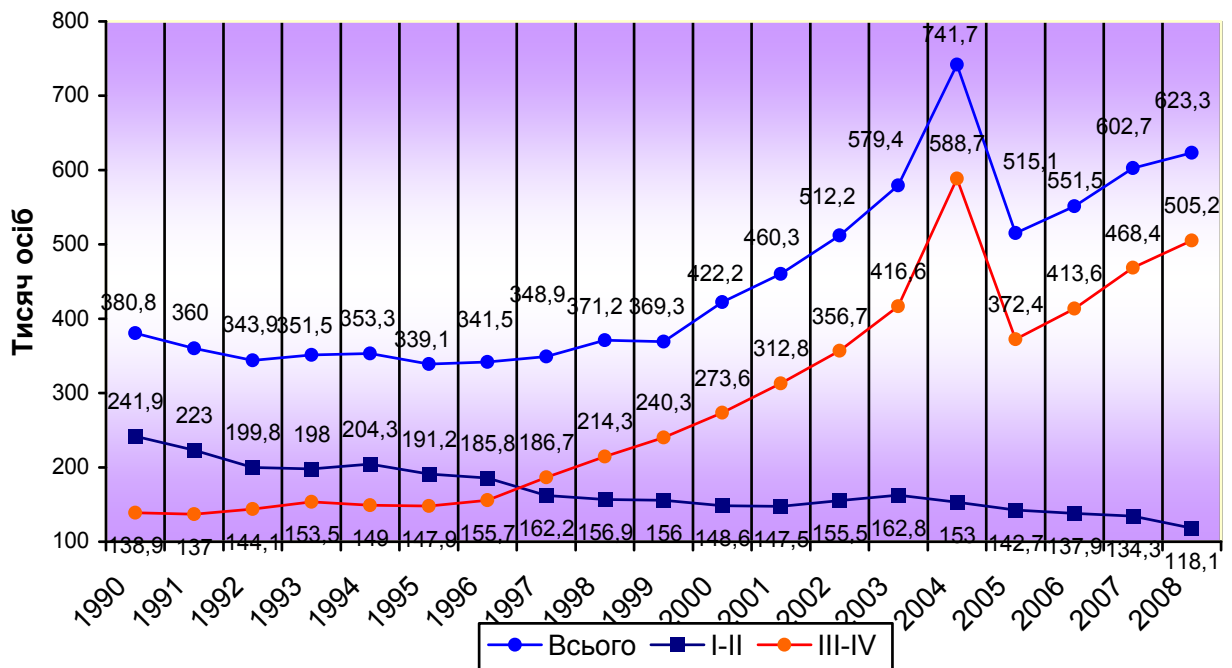
Рис.4. Динаміка прийому до вищих навчальних закладів України за рівнями акредитації, 1990-2008рр., тис. осіб.

ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

До системи вищої освіти України належать вищі навчальні заклади всіх форм власності; інші юридичні особи, що надають освітні послуги у галузі вищої освіти; органи, які здійснюють управління у галузі вищої освіти.

Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах (рис.5) за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу відображає цілі вищої освіти та професійної підготовки, визначає місце фахівця в структурі галузей економіки держави і вимоги до його компетентності, інших соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності й умінь для їх реалізації.

Рис.5. Динаміка випуску фахівців вищими навчальними закладами України за рівнями акредитації, 1990-2008рр., тис.осіб

Освітньо-кваліфікаційні характеристики випускників вищих навчальних закладів затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі освіти і науки за погодженням із спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

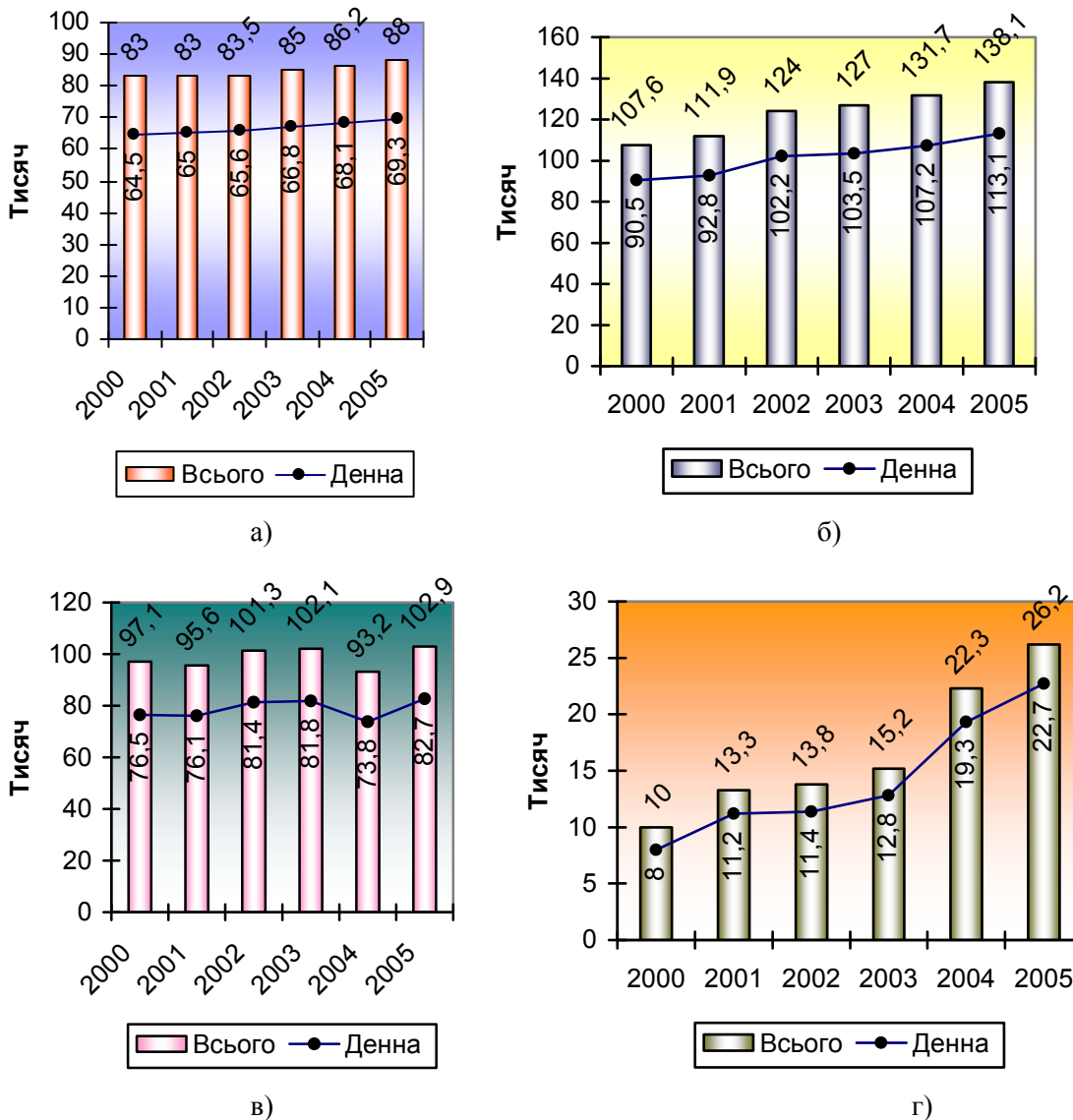
Основною метою та завданням вищого навчального закладу є: здійснення освітньої діяльності певного напрямку, яка забезпечує підготовку фахівців відповідних освітньо-кваліфікаційних рівнів і відповідає стандартам вищої освіти; здійснення наукової і науково-технічної (для вищих навчальних закладів третього і четвертого рівнів акредитації), творчої, мистецької, культурно-виховної, спортивної та оздоровчої діяльності; забезпечення виконання державного замовлення та угод на підготовку фахівців з вищою освітою; здійснення підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів та їх атестація в акредитованих вищих навчальних закладах третього та четвертого рівнів акредитації; вивчення попиту на окремі спеціальності на ринку праці і сприяння працевлаштуванню випускників; забезпечення культурного і духовного розвитку особистості, виховання осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, в дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України (254к/96-ВР); підвищення освітньо-культурного рівня громадян.

Потенціал вищої освіти у розрізі областей є нерівномірним. Більшість університетів, академій, інститутів (66% від загальної кількості) сконцентровано у найбільш розвинутих областях.

Крім того, майже в усіх регіонах склалася неефективна структура контингенту за формами власності. Кількість недержавних установ III-IV рівнів акредитації складає 46,4% від їх загальної кількості, в той час як чисельність студентів у цих закладах становить лише 7,9%. В сучасних умовах розвиток вищої освіти неадекватно реагує на потребу галузей економіки в спеціалістах, тому значна частина випускників потрапляє на ринок праці.

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

В наш час якість підготовки робочої сили має першочергове значення саме у період економічного зростання в зв'язку з необхідністю запровадження нових технологій, схем організації виробництва, коли майже вичерпано екстенсивні чинники економічного зростання і необхідна інтенсифікація як виробництва, так і надання послуг. У цьому контексті слід позитивно оцінити невинне зростання питомої ваги осіб з вищою (повною, базовою, неповною) освітою у складі робочої сили. Проте у розвитку сучасної системи освіти, передусім вищої, спостерігаються значні диспропорції. Триває тенденція випереджального збільшення масштабів підготовки економістів та юристів, обумовлена, насамперед, інерцією високої престижності отримання спеціальностей, які гарантували в недавньому минулому досить високі та стабільні доходи, і адекватною реакцією ринку освітніх послуг. Однак практична насиченість національного ринку праці економістами та юристами неминуче позначиться на працевлаштуванні фахівців з цих спеціальностей. Натомість, всупереч необхідності забезпечення економіки висококваліфікованими фахівцями з інженерних спеціальностей, які зможуть реалізувати інноваційні принципи економічного зростання, і змінами у попиту на робочу силу, що вже відбуваються і вочевидь посиляться у найближчому майбутньому, протягом 2000-2008 рр. обсяги випуску таких фахівців практично не змінились, а їхня питома вага у складі випускників вузів знизилась з 28,1% у 2000 р. до 23,9% у 2008 р.

Рис.6. Динаміка обсягів державного замовлення на підготовку кадрів з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційними рівнями:

а – молодші спеціалісти; б – бакалаври; в – спеціалісти; г – магістри

Одним із важливих інструментів державного регулювання ринку фахівців із вищою освітою виступає ринок праці. В сучасній методології трудових відносин є два тлумачення ринку праці: загальнонаціональний (повний) ринок праці та зареєстрований ринок праці. Щодо фахівців із вищою

освітою вони формуються як під впливом загальних факторів, котрі характеризують обсяги й причини незайнятості, так і за рахунок специфічних для цієї категорії робочої сили. Серед факторів найбільш вагомими є: незбалансованість між потребою економіки у фахівцях із вищою освітою за окремими напрямками, спеціальностями і їх фактичною наявністю; недостатньо розвинута сфера прикладання праці в розрізі регіонів (у першу чергу в тих, де сконцентровано значний потенціал підготовки кадрів із вищою освітою); наявність регіонів із вузькоспеціалізованою структурою зайнятості населення, що створює значні невикористані резерви фахівців; відсутність належної координації між міністерствами щодо обсягів підготовки фахівців із вищою освітою за напрямками й спеціальностями, що не користуються попитом; порушення договорів, котрі укладаються окремими підприємствами на підготовку фахівців, що збільшує безробіття серед випускників.

Показники державного замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою (рис.6.) формуються за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у галузі економіки на підставі узгодженого подання спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки (іншого центрального органу виконавчої влади, який має у своєму підпорядкуванні вищі навчальні заклади) та спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі праці та соціальної політики.

Державне замовлення України формується Міністерством економіки разом з міністерствами, іншими органами державної влади, установами, організаціями за такими пріоритетними напрямками:

- розробка новітніх технологій у сфері науки і техніки та забезпечення розвитку матеріально-технічної бази науки;
- виконання завдань щодо розвитку земельної реформи та охорони земель;
- підготовка фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів;
- підвищення кваліфікації, перепідготовка та підготовка кадрів (післядипломна освіта);
- виконання завдань щодо розвитку культури, у тому числі надання інформаційних послуг.

Критерії, за якими формується державне замовлення відповідно до зазначених пріоритетних напрямів, визначаються Міністерством економіки за участю інших центральних органів виконавчої влади, установ, організацій - потенційних державних замовників на підставі завдань, визначених законами України, Програмою діяльності Кабінету Міністрів України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, та доводяться до потенційних державних замовників щороку до 15 червня.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 7 липня 2007 року N 892 "Про державне замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних та робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів (післядипломна освіта) для державних потреб:

затверджуються обсяги державного замовлення вищим навчальним закладам на підготовку та випуск фахівців з вищою освітою за освітньо-кваліфікаційними рівнями молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра;

забезпечується виконання державного замовлення на підготовку та випуск фахівців з вищою освітою в обсягах, визначених цим наказом, та за рахунок державного замовлення відповідно до встановлених Міністерством освіти і науки квот;

не допускаються без погодження з Міністерством освіти і науки внесення змін до обсягів державного замовлення за напрямками підготовки і спеціальностями.

Аналіз сучасних процесів формування, використання робочої сили сприяє вирішенню територіальних проблем відтворення робочої сили на основі оптимального поєднання національних і регіональних цілей і завдань економічного розвитку. Порушення пропорційності і структурної рівноваги всієї економічної системи призвело до надзвичайного загострення суперечностей між потребами й можливостями соціально-економічного розвитку регіонів.

На сучасному етапі розвитку економіки все більшої актуальності набуває стратегія управління процесами регіонального відтворення робочої сили, яка дозволить змінити усталені уявлення й стереотипи та створити прогресивну технологію управління зазначеною сферою. Основні фактори, що ускладнюють це завдання, пов'язані з посиленням доцентрових тенденцій в економічних системах різних ієрархічних рівнів та послабленням мотиваційної основи продуктивної трудової діяльності.

У системі управління процесами відтворення робочої сили слід відмовитись від єдиної моделі для різних рівнів господарювання та надати перевагу вирішенню тих проблем, які набули найбільшого загострення, з огляду на фінансові й ресурсні можливості території. Очевидно, що в сучасній економічній ситуації у повному обсязі можуть бути реалізовані лише найменш капіталоємні

проекти. У цьому аспекті перспективним напрямом є вдосконалення власне технології регіонального управління регулювання якості робочої сили.

Практична реалізація зазначених напрямів вбачається у визначенні стратегічних і тактичних завдань державної регіональної політики щодо регулювання якості робочої сили контексті змін у розподілі функцій і повноважень між центральними й регіональними органами влади; обґрунтуванні загальної схеми, форм і методів планування й прогнозування ринку праці та зрушень у сфері зайнятості населення; розвитку територіальної системи соціального партнерства як засобу взаємодії регіональних органів влади, профспілок та роботодавців, спрямованого на поліпшення умов відтворення робочої сили.

Серед складних і важливих проблем соціально-трудових відносин країни чільне місце займає проблема демографічного розвитку трудових ресурсів. Важливість демографічних характеристик регіону обумовлена двома обставинами. По-перше, через значні регіональні розбіжності в режимах відтворення населення показники по країні в цілому мають частково фіктивний характер. По-друге, внесок окремих територій у відтворення населення й формування демографічної ситуації в державі суттєво різняться.

Найбільша потреба відчувається саме в об'єктивних оцінках проблем відтворення населення та територіальному диференціюванні зазначених процесів, а також у дослідженні співвідношень загальнодержавних та регіональних чинників їх погіршення. Важливим у цьому контексті є власне принципи регіонального підходу до вивчення комплексу взаємопов'язаних складових умов життя людей.

В наш час першочергового значення набуває розробка *державної стратегії формування робочої сили певної якості*, яка робить акцент на розвитку післядипломної освіти як повноправного інституту в системі безперервної освіти. Вибір виду стратегії розвитку визначається багатьма чинниками: державними і соціальними запитами, інтересами суспільства, його груп і окремих представників, а також внутрішніми можливостями закладу.

Глобалізація економіки, демократизація суспільства, масовість вищої освіти породжують ряд проблем і суперечностей в системі вищої, професійно-технічної та післядипломної освіти. Це потребує нових підходів до формування і відтворення робочої сили, змісту вищої, професійно-технічної та післядипломної освіти, нових методів і засобів навчання, співпраці навчальних закладів з роботодавцями.

В Україні потребує розробки Концепція розвитку вищої освіти в Україні в умовах світової глобалізації та формування моделі нової економіки (як напрям удосконалення Національної доктрини розвитку освіти), яка спрямована на: орієнтацію теоретико-методологічних основ освіти в системі формування якісної робочої сили як фактору економічного зростання в умовах постіндустріалізації економіки, побудованої на знаннях та професійних технологіях; оцінки сучасного стану формування освітнього потенціалу; визначення фінансових можливостей та потреб вищої школи; забезпечення вимог міжнародних стандартів щодо якості освітніх послуг; ведення постійного моніторингу збалансованості потреб ринку праці та обсягів підготовки фахівців із вищою освітою за спеціальностями; забезпечення можливостей одержання нових знань у продовж всього життя з метою забезпечення конкурентоспроможності на ринку праці; формування системи підтримки освітніх знань відповідно до вимог структурних змін в економіці шляхом впровадження моделі створення організаційного модуля закладів вищої освіти й закладів післядипломної освіти та служб зайнятості.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Грیشнова О.А. Людський розвиток: Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2006. – 308 с.Калініна С.П. Реструктуризація і регулювання зайнятості. (*Монографія*). – Донецьк, 2006. – 557 с.
2. Калініна С.П. Роль системи професійної підготовки в функціонуванні ринку праці // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. №11 (105) 2006. – Луганськ, 2006. – С. 88-94 (0,5 д.а.).
3. Ковалевская В.В. К вопросу о кадровом обеспечении инновационного развития / Ковалевская В.В. // Вісник Хмельницького національного університету. – Т.2. Економічні науки. – Хмельницький, 2005. – С.189-192 (0,4 д.а.).
4. Ковалевська В.В. Розвиток системи освіти в Україні в контексті формування якості робочої сили / Ковалевська В.В. // Вісник Донецького університету, Серія В: Економіка і право. – 2007. – С.150-153 (0,4 д.а.).
5. Петрова І. Ринок освітніх послуг і ринок праці: проблеми взаємозв'язку та взаємодії // Україна: аспекти праці. №4, 2006. – С. 3-7.

6. Програма підготовки і використання кадрів в економіці Донецької області. – Донецьк: Донецька державна обласна адміністрація, 2002. – 346 с.
7. <http://www.ukrstat.gov.ua>

РЕЗЮМЕ

В статті досліджено питання регулювання якості робочої сили в Україні, проаналізовано сучасні процеси формування, використання робочої сили, обґрунтована необхідність розробки Концепції розвитку вищої освіти в Україні в умовах світової глобалізації та формування моделі нової економіки.

Ключові слова: ринок праці, робоча сила, формування робочої сили, професійні знання, професійна підготовка фахівців, потенціал вищої освіти.

РЕЗЮМЕ

В статье исследованы вопросы регулирования качества рабочей силы в Украине, проанализированы современные процессы формирования, использования рабочей силы, обоснована необходимость разработки Концепции развития высшего образования в Украине в условиях мировой глобализации и формирования модели новой экономики.

Ключевые слова: рынок труда, рабочая сила, формирование рабочей силы, профессиональные знания, профессиональная подготовка специалистов, потенциал высшего образования.

SUMMARY

The paper investigated the regulation of the quality of the labor force in Ukraine, analyze current processes of formation, the use of labor, the necessity of development of the Concept of development of higher education in Ukraine in a globalizing world and the formation of a new model of the economy.

Keywords: the labor market, labor force, the formation of labor, professional knowledge, professional training, the potential of higher education.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Калмикова Н.М., асистент кафедри теоретичної та прикладної економіки Державного університету інформатики і штучного інтелекту

Постановка проблеми. Уповільнення процесу євроінтеграції обумовлено об'єктивними та суб'єктивними чинниками, що зумовлює пошук альтернативних напрямів і форм поглиблення та інтенсифікації входження України в європейський регіонально-економічний простір.

Оновлення та підвищення ефективності євроінтеграційного процесу потребує розробки механізму використання конкурентних переваг національної економіки, реалізація якого буде мати найбільш позитивні результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливим завданням для України згідно висновків праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених В. Андрійчука, Б. Балаша, В. Будкіна, В. Гесця, Б. Губського, Дж. Данінга, М. Кіндлебергера, А. Кредісова, Д. Лук'яненка, А. Філіпенка, Ю. Пахомова є вибор інтеграційного шляху та побудова моделі включення країни до інтеграційних об'єднань.

Незважаючи на велику кількість робіт із досліджуваної проблематики, слід відзначити, що головним завданням для держави повинно стати пошук джерел ресурсного забезпечення сталого економічного зростання, формування і утвердження інноваційної моделі розвитку, наближення до європейських стандартів соціальної сфери. Використання цих елементів дозволить зняти перешкоди при здійсненні євроінтеграційних процесів в умовах лібералізації світогосподарських відносин при цьому максимально використовуючи свій потенціал і гарантувати реалізацію власних інтересів.

Метою статті є спроба дослідження основних напрямків економічної взаємодії України і Європейського Союзу задля розробки механізму використання конкурентних переваг національної економіки як складової комплексно-системного підходу реалізації євроінтеграційної стратегії держави.

Для досягнення зазначеної мети були визначені та проаналізовані основні напрямки розвитку економічної взаємодії між Україною та Європейським Союзом.

Результати дослідження. Розробка механізму застосування конкурентних переваг національної економіки включає дослідження таких напрямків: 1) активізацію використання